

Odpustki v luči napotkov Katekizma katoliške Cerkve

I. Razne stopnje škode, ki jo greh povzroča cerkvenim skupnostim

Cerkev lahko gledamo iz ozkega vidika družine, ki se že v starih časih imenuje "domača Cerkev" (glej Katekizem št. 1656-1657), potem v širšem obsegu kot farno občestvo in kot medškofijsko narodno Cerkev. Zato bo dobro, da o škodi, ki jo kdo z grehi in s pohujšanjem prizadene domači ali narodni Cerkvi, posamič spregovorimo.

a) V domači Cerkvi naj bi se »na prednostni način uveljavljalo krstno duhovništvo družinskega očeta, matere« (Katekizem, št. 1657). V praksi pa dandanes niso redki slučaji, ko otroci, kakor zatrjuje psiholog p. Christian Gostečnik, postajajo »žrtve družinskih zapletov, ker konfliktni odnosi staršev neizogibno vplivajo na razvoj in duhovno ter psihično rast otrok. Zlo, ki je že povzročeno, ima lahko katastrofalne posledice za prihajajoče generacije. Družina namreč ni samo neke vrste socialni sistem, ampak vsebuje strogo določene zakone, ki zahtevajo skrbno vzgojo otrok, brezpogojno ljubezen, spoštovanje staršev in zavezujoč odnos med člani družine.« Iz teh konfliktnih odnosov izvira tudi grda navada preklinjanja, in kadar na primer oče pred otroki preklinja, jim zelo škodi, posebno še, ker se njegove kletvice globoko vtisnejo v srca mladih, ki jih potem ne morejo več pozabiti. Vso to škodo je treba po dobri spovedi popraviti in spovednik ponavadi spovedancu naloži posebno kazen, pokoro, ki obstoji v molitvi, v prostovoljnih odpovedih itn. Kakor lepo razlaga frančiškan C. Gostečnik, »mолitev prinese v družino zdravilno moč s tem, ko družina odpre prostor za skrivnost in pripravljenost, da si pusti pomagati. Kristus je prevzel naše grehe in zanje opravil spravno daritev ter obljubil prihod Svetega Duha, ki lahko dokončno ozdravi naš spomin in prinese zdravilno odrešenjsko moč dolgim obdobjem brezupnega trpljenja... Vključitev v Kristusov milostni proces odrešenja s tem v polnosti omogoča dokončno spravo in razrešitev konfliktnih, nerazrešenih in grešnih vsebin ki zahtevajo spravo« (prim. C. Gostečnik OFM, *Srečal sem svojo družino*, Ljubljana 1999, 302-303)

b) Bolj pogosta je škoda, ki si jo farani med seboj povzročajo s pohujšanjem. Sv. Pavel večkrat zabičuje cerkvenim občestvom, da se morajo odločno upirati

vsakemu vplivu pohujševanja, onemogočati pohujševalcem njihovo škodljivo udejstvovanje (prim. 1 Kor 5,1-13), prositi Boga, da njihov vpliv omeji ali popolnoma nevtralizira, moliti za njihovo spreobrnjenje in jih po spreobrnjenju obdati z bratsko ljubeznijo (prim. 2Kor 2,3-11).

Ne smemo tudi pozabiti, kaj pravi Katekizem (št. 2284-2285) o škodi, povzročeni s pohujšanjem:

“Pohujšanje je ravnanje ali vedenje, ki druge napeljuje, naj delajo slabo. Tisti, ki pohujšuje, naredi iz sebe skušnjavca svojega bližnjega. Škoduje kreposti in poštenosti; potegniti more brata v duhovno smrt. Pohujšanje predstavlja veliko krivdo, če z dejanjem ali opustitvijo drugega preišljeno zapelje v veliko pregreho. Pohujšanje dobi posebno težo zaradi avtoritete tistih, ki ga povzročijo, ali slabosti tistih, ki mu podležejo. Navdihnili je našemu Gospodu naslednjo sodbo: »Kdor pohujša enega od teh malih, ki vame verujejo, bi bilo zanj bolje, da mu obesijo mlinski kamen na vrat in se potopi v globino morja« (Mt 18,6).

Katekizem pa naznačuje tudi korenine, iz katerih se razrašča tolikšna perverznost pohujševalcev, namreč sedem najbolj razširjenih strasti, ki se kot zli duh polastijo človeka in ga vodijo do tega, da je pripravljen dati tudi svoje življenje ne več za Boga, ki je edini gospodar nad življenjem, ampak za nekega “voditelja”, za neko “ideologijo”, za kopičenje oboževanega “denarja”, tudi v škodo drugih (prim. Lk 16,9.13), za nabavo in uživanje mamil (prim. Flp 3,19), za spolno izživljanje, za izvajanje nasilnosti, za obrekovanje in klevetanje, ki izhaja iz zahrbtne zavisti, za versko indiferentnost in molčečno zaščito tistih, ki zlo počenjajo (prim. št. 1866, 1869).

Katekizem katoliške Cerkve v št. 1471 govori o tako imenovanih odpustkih ali odpuščanjih “kazni” za greh in v št. 1472 bolj podrobno razloži, da ima vsakršen greh za posledico »nezdravo navezanost na stvari, navezanost, ki potrebuje očiščenja bodisi na tem svetu bodisi po smrti, v *stanju*, ki ga imenujemo vice. To očiščevanje osvobodi od tega, kar imenujemo ‘časna kazen za greh’«, in ki je pregreham imanentna. Bolj preprosto povedano, zasvojenci z alkoholnimi pijačami ali mamil čutijo še po spovedi hudo navezanost na opojnosti, in se morajo podvreči raznim skupinskim terapijam, da se popolnoma osvobodijo teh navezanosti. Odpustek nas torej ne osvobaja od imanentne časne posledice pregrešnih strasti, ampak jo samo omili in olajšuje, ko nam pomaga, da se

pridružimo Kristusovemu odrešitvenemu trpljenju in se posledic grdih razvad počasi popolnoma znebimo.

Od te vrste kazni za greh pa moramo razlikovati še kazen za škodo, ki jo grešniki povzročijo s slabim zgledom farni skupnosti. Med temi navaja Katekizem »odgovornost, ki jo imamo pri grehih, ki jih storijo drugi, kadar pri njih sodelujemo tako, da se jih neposredno in hote udeležimo, tako da jih ukažemo, svetujemo, hvalimo ali zagovarjamo, tako da jih ne odkrijemo ali jih ne preprečimo, kadar smo to dolžni storiti, in tako, da ščitimo tiste, ki delajo zlo. Tako napravi greh ljudi za sokrivce drug drugega, stori, da vladajo med njimi poželenje, nasilje in krivičnost« (KKC 1868-1869).

Isto je učil Baraga, ko je priporočal grešnikom, da si vest izprašajo tudi o "tujih grehih", ki so: »h grehu svetovati ... drugim grešiti veleti ... v drugih grehe privoliti ... druge h grehu napeljevati ... drugih grehe hvaliti ... h grehu molčati ... grehe spregledati ... grehov se udeležiti ... grehe zagovarjati« (prim. *Dušna paša*, Ljubljana 1830, 122-126).

To škodo mora grešnik popraviti tako, da se poleg spovedi tudi izven nje spravi s farno cerkveno skupnostjo, in v kolikor škode ne more več povsem popraviti, opravi razne molitve in spokorna dela, katerim so pridruženi odpustki. Župnik pa naj s farani opravi tudi skupne spravne pobožnosti v ta namen in v upanju, da bo Sveti Duh omilil ali izničil vse posledice pohujšljivih dejanj.

c) Na splošno rečeno, zla dejanja, ki bi lahko pohujšljivo vplivala na vernike cele škofije ali celega naroda, so bila v preteklosti manj obravnavana, ker takrat še niso poznali današnjih sredstev množičnega družbenega obveščanja. Po starem in novem Zakoniku cerkvenega prava se k pohujšanjem, prizadetim vsej škofiji ali celo več škofijam, prištevajo vsa tista grešna dejanja, ki jim cerkveni zakonik dodaja posebno cerkveno kazen; taka kazniva dejanja zagreši na primer, kdor javno zapusti katoliško vero in izpoveduje ateistični mesianizem (glej kan. 2314 starega in kan. 1364 novega Zakonika); prav tako, »kdor na javnem prostoru v govoru, v pisanju, razširjenem v javnosti, ali uporabljajoč sredstva družbenega obveščanja bogokletno nastopi ali hudo žali nraavnost ali se žaljivo izraža glede vere in Cerkve ali zbuja sovraštvo ali prezir« (kan. 1369); nadalje kazniva dejanja proti cerkvenim oblastem, kakor na primer »kdor javno zbuja mržnjo ali sovraštvo podrejenih proti apostolskemu sedežu ali krajevnemu škofu zaradi takega dejanja cerkvenih oblasti ali službe, ali podrejene poziva k nepokorščini do njiju« (kan

1373), ali tisti, ki ovira »zakonito rabo cerkvenih dobrin ali drugega cerkvenega premoženja« (kan. 1375); naposled še kazniva dejanja proti človeškemu življenju in svobodi, kot »kdor zagreši umor, človeka s silo ali zvijačo ugrabi, zadržuje, poškoduje ali hudo rani« (kan. 1397), ali kdor v dnevnem časopisju »zagovarja odpravo plodu« (kan. 1398). Katekizem katoliške Cerkve v št. 2286 navaja še huda pohujšanja, ki bi jih bilo dobro prepovedati pod posebnimi kaznimi, namreč političnih oblastnikov ali parlamentarcev, »ki postavljajo zakone ali takšne družbene strukture, ki vodijo k propadanju nravi in kvarjenju religioznega življenja, ali k takim družbenim razmeram, ki prostovoljno ali neprostovoljno otežujejo ali praktično onemogočajo krščansko ravnanje, ki se sklada z zapovedmi«; še huje pa je, kadar državne oblasti »ponarejajo resnico, izvajajo s sredstvi obveščanja politično gospostvo nad javnim mnenjem, manipulirajo z obtoženimi in pričami javnih procesov« (št. 2499). Za take pohujševalce, v kolikor se kot posamezniki sploh zavejo svojih pregreh, obstaja možnost, da se v Rimu ali Sveti deželi ali na kakšni znani božji poti spovejo pri pooblaščenem spovedniku, ki jim svetuje, kako bi se dalo povzročeno škodo najbolje popraviti, jim naloži posebno pokoro, kot na primer miloščine v korist ubogim, pomoč karitativnim združenjem za zapuščene otroke in ostarele, osebno sodelovanje pri prostovoljnih akcijah vsem pomoči potrebnim v raznih nesrečah, itn. Od teh spovednikov lahko prejmejo tudi popolni odpustek v prvotnem pomenu besede, to je odpuščanje cerkvenih kazni, in s tem tudi ponovno pridobitev izgubljenih pravic sodelovanja pri zakramentalnem življenju skupnosti, kakor na primer biti za krstnega ali birmanskega botra, za poročno pričo, itn.; postati znova deležen odpustkov v širšem pomenu ter javnih in ne samo zasebnih prošenj in molitev cerkvenih občestev. Vendar bo večkrat škoda, ki so jo prizadeli širši cerkveni skupnosti, tako velika, da je ne bodo mogli več popraviti z običajnimi spokornimi sredstvi. Tu jim pridejo lahko na pomoč samo tako imenovane »duhovne dobrine občestva, ki jih imenujemo tudi 'zaklad Cerkve', ki ni neka vsota dobrin kakor nekakšno snovno bogastvo, ki bi se skozi stoletja kopičilo, marveč neskončna in neizčrpna vrednost, kakršno imajo pri Bogu zadostitve in zasluženja Kristusa Gospoda, darovanega za to, da bi se vse človeštvo rešilo greha in prišlo v občestvo z Očetom. Ta zaklad je sam Kristus Odrešenik, v katerem nahajamo zadostitve in zasluženja njegovega odrešenja« (*Katekizem katoliške Cerkve*, št. 1476 navaja apostolsko konstitucijo *Indulgentiarum doctrina* Pavla VI., s 1. jan. 1967). Jasno je, da lahko samo Kristus z milostjo svojega Duha izniči ali omili zle posledice množičnega družbenega pohujšanja.

Zato je Pij VI. popravil trditev pistojske sinode, da je odpustek "gola odveza od cerkvenih kazni"; je namreč obenem tudi popravek škode, prizadete s pohujšljivimi dejanji, po Kristusovem zasluženju (prim. *Denzinger, Romae 1967, št. 2640*).

se nadaljuje